

Ivica Radoš, Zoran Šangut

Branili smo domovinu: pripadnici nacionalnih manjina u obrani Hrvatske

Zagreb: Udruga pravnika »Vukovar 1991.«, 2013, 255 str.

DOI: 10.11567/met.31.2.6

Raznovrstan tematski opus posvećen Domovinskom ratu odnedavno je postao bogatiji za još jedan naslov. Riječ je o djelu *Branili smo domovinu: pripadnici nacionalnih manjina u obrani Hrvatske* autora Ivica Radoša i Zorana Šanguta, koji su hrvatskoj široj javnosti poznati po istraživačkom radu posvećenom različitim epizodama iz Domovinskog rata, odnosno zalaganju za adekvatno pravno procesuiranje te rasvjetljavanje činjenica vezanih uz zatočeništvo građana Vukovara i njegovih branitelja u srbijanskim logorima od 1991. do 1992. U uvodu autori iznose nekoliko spomena vrijednih opservacija. Ponajprije, temeljna tvrdnja ove knjige jest da je Hrvatska 1991. bila napadnuta, a da su je branili svi njezini građani. U skladu s tim motivacija za pisanje ove knjige proizašla je, prema priznanju autorâ, iz potrebe naglašavanja činjenice kako obrana Republike Hrvatske od nametnute ratne agresije nije bila monoetnički (ekskluzivno hrvatski) pothvat, već su u njoj sudjelovali hrvatski građani različitih nacionalnosti (Srbi, Muslimani-Bošnjaci, Albanci, Romi, Česi, Slovaci, Rusini, Crnogorci, Talijani, Makedonci...). Nadalje, ističu kako točni broj pripadnika nacionalnih manjina koji su sudjelovali u Domovinskom ratu u sastavu hrvatskih vojno-redarstvenih postrojbi dosada nije utvrđen ni dovoljno istražen. Uzrok ne-

poznavanja toga podatka krije se u činjenici da se značajni udio pripadnika nacionalnih manjina u navedenom razdoblju različito izjašnjavao (nerijetko prema vjerskoj, a ne nacionalnoj odrednici), a najčešće kao Hrvati – znajući i poštujući svoje podrijetlo. Napominju i kako je među malobrojnim informacijama vezanim uz sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina poznato tek da se njihov udio u hrvatskim vojno-redarstvenim snagama znatno povećao provođenjem sustavnih mobilizacija u nacionalno miješanim sredinama te kako su najbrojniji pripadnici Oružanih snaga RH iz redova nacionalnih manjina bili Srbi i Bošnjaci (nažalost, tek na osnovi pretpostavki), ali bez objavljenih izvora ili argumentiranih dokaza koji bi bili od veće koristi za znanstvenoistraživačku zajednicu.

Tematska struktura knjige koncipirana je prema naseljima i regijama, koji su predstavljeni u ukupno devet poglavlja (Šibenik i zaleđe, Rijeka i Gorski kotar, dubrovačko područje, Istra, Sisak i Banovina, zapadna Slavonija i Bjelovar, Osijek i okolica, Vukovar te Zagreb i okolica), a u kojima su glavni protagonisti bili vezani uz početak i(li) tijekom Domovinskog rata. Publikacija sadržava osamdesetak svjedočanstava sudionika Domovinskog rata nehrvatske nacionalnosti (branitelja, ali i pregovarača, humanitarnih djelatnika, mirovnih posrednika i sl.) prikupljenih u obliku intervjua. Među intervjuiranim su protagonistima i poznate osobe kao što su general Rahim Ademi, Mirsad Bakšić, Olga Carević, Živko Juzbašić i Kostadinka Velkovska, no glavninu intervjuiranih čine široj hrvatskoj javnosti nepoznati ljudi čiji je doprinos u Domovinskom

ratu ostao u sjeni i time posljedično marginaliziran u odnosu na brojne druge narative ovoga tipa. Ponuđena svjedočanstva u biti su osobne i obiteljske priče sudionika iz kojih se iscrivavaju njihova viđenja političko-društvenih, ratnih te svakodnevnih prilika u sredinama u kojima ih je zatekla velikosrpska agresija na Republiku Hrvatsku. Stoga ne čudi kako u opservacijama o vlastitoj ulozi u Domovinskom ratu često dominiraju emocije sugovornika (ponos, razočaranje, nostalgija, odlučnost i dr.), dok se istodobno može primijetiti kako su takve interpretacije minulih događaja nerijetko rezultat vremenskog odmaka ili poslijeratnoga (naknadnog) iskustva. Dakako, takvi iskazi ljudi heterogenog podrijetla iskreno progovaraju i o mnogim preprekama u njihovim sredinama, pa i nerazumijevanju okoline te pripadajućih zajednica, ali koji ih nisu spriječili da se na različite načine angažiraju u obrani Republike Hrvatske. Na kraju publikacije nalaze se kraće biografije autora.

Ponuđeni koncept usmene povijesti na kojem se temelji ova knjiga sa-

svim pojednostavljuje narativni pristup nudeći čitatelju umjesto znanstveno-stručne forme iskaze obojene životnim koloritom autentičnih svjedočanstva, kao svojevrsno istraživanje gledišta pojedinca, što će zasigurno dodatno zaintrigirati čitatelje. Time se, nažalost, ne ostavlja prostor za iskazivanje egzaktnijih podataka vezanih uz sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u Domovinskom ratu već je težište na sjećanju i iskustvu pojedinca. No s obzirom na izričiti manjak naslova s tematikom sudjelovanja pripadnika nacionalnih manjina u Domovinskom ratu ovo je djelo vrijedan iskorak u predočivanju javnosti šire perspektive uloge i važnosti nacionalnih manjina u toj važnoj epizodi iz naše nedavne prošlosti. Kao takva publikacija će zanimati najširu čitateljsku publiku, dok će se znanstveno-stručna zajednica njome moći koristiti uglavnom kao usputnom literaturom za buduće radove i istraživanja na tu temu.

Mladen Barać

*Hrvatski institut za povijest –
Podružnica za povijest Slavonije,
Srijema i Baranje,
Slavonski Brod*